

2. Dobudko T. V. Formirovanie professional'noj kompetentnosti uchitelya informatiki v usloviyax informatizacii obrazovaniya [E'lektronnyj resurs] <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-professionalnoi-kompetentnosti-uchitelya-informatiki-v-usloviyakh-informatizats>
3. Zhaldak M. I. «Sistema podgotovki uchitelya k ispol'zovaniyu informacionnoj tehnologii v uchebnoy processe». Diss...dokt.ped.nauk. – M.NII SIMO APN SSSR. 1989. – 48s.
4. Kruchinina G. A. Formirovanie gotovnosti studentov pedagogicheskix special'nostej k ispol'zovaniyu novy'x informacionny'x tehnologij v obrazovanii i pedagogicheskoy nauke / G.A.Kruchinina. // Vestnik Nizhegorodskogo universiteta. Ser.: Innovacii v obrazovanii. – 2001. – Vy'p. 1. – S. 151–175.
5. Maruseva I. V. Metodichni osnovi pidgotovki majbutn'ogo vchitelya informatiki do vikoristannya tehnologij komp'yuternogo navchannya: dis. d-ra. ped. nauk.– SPb., 1994.
6. Onkovich A. V. Mediaobrazovatel'ny'e tehnologii i kompetentnostno-orientirovannyj podxod v obuchenii // Sovremennye tendencii v razvitii rossijskogo mediaobrazovaniya – 2010. T.2 / Pod obshh. red. E. L. Vartanovoj, I. V. Zhilavskoj. M.: Izd-vo MGU, 2010. S. 53–58.
7. Fel'dshtjn D. I. Psikhologo-pedagogicheskaya nauka kak resurs razvitiya sovremennogo sociuma // Pedagogika. 2012. № 1.
8. Masterman L. (1985). Teaching the Media. London: Comedia Publishing Group, 341 p.

УДК 378.147

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ В УКРАЇНІ І НІМЕЧЧИНІ: ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ І ВІДМІННОСТІ

Г. І. ДЗЮБА, аспірант Національного університету біоресурсів і природокористування України

***Анотація.** У статті розглянуто змістові, методичні й організаційні особливості професійної підготовки майбутніх економістів у вищих навчальних закладах Німеччини й України. Визначено спільні характеристики і відмінності. Встановлено загальні тенденції: збільшення частки практичного навчання у програмах підготовки бакалаврів і магістрів економічного профілю, регулювання умов вступу на навчання за економічними спеціальностями. Визначено позитивні досягнення німецьких навчальних закладів, відмінні від українських: диференціація навчання, дуальні програми підготовки економістів, англomовне викладання фахових дисциплін. На основі здійсненого порівняння запропоновано низку рекомендацій для запровадження їх у навчальний процес вітчизняних університетів, які здійснюють підготовку фахівців економічного профілю.*

***Ключові слова:** професійна підготовка економістів, програми, умови вступу, практика, магістр, бакалавр*

***Аннотация.** В статье рассмотрены содержательные, методические и организационные особенности профессиональной подготовки будущих экономистов в высших учебных заведениях Германии и Украины. Опре-*

© Г. І. Дзюба, 2015

делены общие характеристики и отличия. Установлены общие тенденции: увеличение доли практического обучения в программах подготовки бакалавров и магистров экономического профиля, регулирование условий поступления на обучение по экономическим специальностям. Определены положительные достижения немецких учебных заведений, отличные от украинских: дифференциация обучения, дуальные программы подготовки экономистов, англоязычное преподавание профессиональных дисциплин. На основе проведенного сравнения предложен ряд рекомендаций для внедрения их в учебный процесс отечественных университетов, осуществляющих подготовку специалистов экономического профиля.

Ключевые слова: профессиональная подготовка экономистов, программы, условия поступления, практика, магистр, бакалавр

Постановка проблеми у загальному вигляді. Трансформаційні процеси вітчизняної економіки невід’ємно пов’язані із загальними напрямками і тенденціями розвитку світової економіки. «Хребтом європейської економіки» експерти називають Німеччину. Німецька економічна освіта вважається однією з кращих як у Європі, так і у всьому світі. Тому нині інші європейські країни запозичують позитивні ідеї щодо підготовки фахівців економічного профілю у вищих навчальних закладах ФРН. Зважаючи на важливість досвіду німецьких університетів у процесі навчання майбутніх економістів, зокрема, їхньої практичної підготовки, особливого значення набуває питання вивчення змістових, методичних і організаційних аспектів професійної підготовки фахівців економічного профілю у Німеччині.

Мета статті – порівняти професійну підготовку майбутніх економістів в Україні й Німеччині для встановлення схожих рис і відмінностей.

Аналіз досліджень і публікацій. Різні аспекти професійної підготовки майбутніх економістів у Федеративній Республіці Німеччина вивчались вітчизняними і зарубіжними дослідниками: соціально-педагогічні принципи розвитку професійної освіти (Н. Абашкіна [1]), професійна підготовка майбутніх фахівців економічного профілю та особливості організації навчально-виробничої практики за кордоном майбутніх економістів-міжнародників у вищих школах Німеччини (Л. Отрощенко [3]), особливості підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю за кордоном (О. Шевчук [4]), стохастична підготовка майбутніх економістів у навчальних закладах Німеччини (Н. Шульга [5]) та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Порівняння змістових аспектів підготовки майбутніх фахівців економічного профілю доцільно розпочати з розгляду переліку програм підготовки бакалаврів і магістрів, які пропонуються вищими навчальними закладами України і Німеччини.

Українські університети здійснюють навчання майбутніх фахівців економічного профілю за такими напрямками підготовки і спеціальностями: «Економічна теорія», «Економічна кібернетика», «Міжнародна економіка», «Банківська справа», «Облік і аудит», «Економіка підприємства», «Маркетинг», «Управління персоналом і економіка праці», «Прикладна статистика», «Бухгалтерський облік», «Біржова діяльність», «Комерційна діяльність», «Оподаткування».

Вищі навчальні заклади Німеччини, де навчають майбутніх економістів (класичні університети, технічні університети, фахові вищі школи – університети прикладних наук), пропонують такі основні програми для опанування економічних спеціальностей: «Економіка підприємства», «Бізнес-

адміністрування», «Міжнародне бізнес-адміністрування», «Міжнародні фінанси», «Бухгалтерський облік і фінанси», «Економіка», «Політична економіка», «Менеджмент та економіка», «Економіка і право», «Фінанси, бухгалтерський облік і оподаткування», «Інформаційні бізнес-системи», «Фінансова політика», «Банківська справа та страхування».

Як видно із переліків запропонованих українськими й німецькими університетами програм, у вищих навчальних закладах Німеччини, на відміну від України, чітко прослідковується тенденція орієнтування на міжнародну економіку і зовнішньоекономічну діяльність. Водночас спільними аспектами у підготовці майбутніх економістів обох країн є забезпечення підготовки фахівців для основних сфер економічної діяльності країни – для підприємств, банків та інших фінансових установ, податкових інспекцій.

Організаційні аспекти підготовки фахівців економічного профілю стосуються насамперед відбору претендентів та умов їх допуску до навчання (зарахування).

Українські абітурієнти зобов'язані подати до приймальної комісії навчального закладу, де вони бажають навчатись такі документи: документ, що посвідчує особу та громадянство; військовий квиток або посвідчення про приписку; документ державного зразка про раніше здобутий освітній (освітньо-кваліфікаційний) рівень, на основі якого здійснюється вступ, і додаток до нього; сертифікат (сертифікати) Українського центру оцінювання якості освіти. Для конкурсного відбору осіб, які на основі повної загальної середньої освіти вступають до вищих навчальних закладів для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, зараховуються бали сертифіката зовнішнього незалежного оцінювання (результати вступних екзаменів).

Для зарахування на навчання у німецькі університети претенденти подають визначений комплект документів, а саме: бланк з особистими даними, копію свідоцтва про повну шкільну освіту (абітура), короткий мотиваційний лист, автобіографію у табличній формі. Якщо є ще якісь документи, що можуть підтвердити придатність претендента до вивчення економічних курсів (наприклад, довідки про відповідну практику), вони, хоч і не є обов'язковими, але можуть додаватись.

Як в Україні, так і в Німеччині є правила, які регулюють зарахування поза конкурсом. Так, поза конкурсом зараховуються:

- особи, яким відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» надане таке право;
- інваліди I та II груп та діти-інваліди віком до 18 років, яким не протипоказане навчання за обраним напрямом (спеціальністю), відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні»;
- особи, яким відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» надане таке право;
- особи, яким відповідно до Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» надане таке право;
- члени збірних команд України, які брали участь у міжнародних олімпіадах, перелік яких визначений центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Цікавим у досвіді прийому на навчання у німецьких університетах є те, що 10 % місць надається претендентам з так званого «списку очікування», до якого занесено бажаючих навчатись минулих років, які не пройшли за конкур-

сом. І тільки після цього починається власне конкурс, який є конкурсом документів, насамперед, середнього балу за свідоцтвом про освіту. Враховуються й інші критерії, які можуть бути різними, в залежності від навчального закладу чи спеціальності. На цій основі складається рейтинговий список претендентів.

На відміну від українських університетів, де зарахування здійснюється один раз на рік, а навчання починається з 1 вересня, у Німеччині зарахування відбувається двічі на рік, тому подавати документи потрібно або до 15 січня, або до 15 липня. У більшості університетів першокурсники можуть розпочати навчання також у два терміни – з весняного або осіннього семестру, в залежності від того, коли вони були зараховані. У ці ж терміни проходить і зарахування на навчання у магістратуру. Вимоги передбачають конкурсний відбір, а тому середня оцінка за бакалаврат повинна бути не нижче 2,5 балів.

Багаторічний досвід німецьких університетів свідчить, що на співбесіду для зарахування на навчання за спеціальностями «Міжнародне бізнес-адміністрування» (International Business Administration) і «Міжнародна економіка» (International Economics) запрошується кількість претендентів, яка є приблизно втричі більшою за кількість усіх, хто подав документи. Виключенням є ті категорії, для яких існують особливі квоти (бажаючі отримати другу освіту, іноземці, список очікування). Однак, з 2015 року така практика відмінюється.

З 2014 року уже відмінено співбесіди при прийомі на навчання за програмою «Економіка і бізнес-адміністрування» (Economics and Business Administration). Але це не означає, що процедуру зарахування було спрощено. Оскільки претендентів на ці програми набагато більше, ніж наявних місць, в університеті запроваджуються додаткові критерії відбору, зокрема, наявність професійної освіти, професійного досвіду, проходження практики тощо.

Варто також зазначити, що серед вимог до вступників на економічні спеціальності у деяких вищих навчальних закладах Німеччини передбачена низка умінь, зокрема: мотивація і бажання досягати результатів; інтерес до підприємницьких і загальноекономічних подій; здатність до аналітичного мислення, а також інтерес і вміння проводити презентації математичними методами; хороші знання німецької мови, а також хороші або принаймні такі, що їх можна розширити, знання англійської мови (університет Геттінгена).

При порівнянні організаційних аспектів на особливу увагу заслуговують програми дуального навчання, які є у Німеччині, але відсутні у практиці вітчизняних вищих навчальних закладів. Обов'язковим для претендентів на вступ до вищого навчального закладу за дуальною програмою є укладання договору про навчання з підприємством, на якому вони проходитимуть практичне навчання, яке буде здійснювати фінансування практики і яке є партнером обраного ВНЗ. Якщо такий договір зі студентом укладено, і він успішно проходить співбесіду, то на цій основі відбувається зарахування на навчання за системою дуальної професійної освіти.

Суттєвою перевагою фахових вищих шкіл є практична спрямованість навчання. Навчання повністю орієнтоване на майбутню професійну практику випускників. Крім того, тісному зв'язку з практикою сприяють і інші чинники, які можна розглянути на прикладі фахової вищої школи Бремена, який дозволяє констатувати, що: більшість студентів (85%), які вступають на навчання, уже мають диплом про професійне навчання в одній із областей менеджменту (наприклад, помічник менеджера у промисловості, банківській сфері, експедируванні вантажів, оподаткуванні тощо); професором фахової вищої школи може стати тільки той, хто має досвід професійної діяльності у відповідній галузі

не менше п'яти років; для викладання запрошуються ті, хто працює на підприємстві; у навчальний процес інтегровано практичний семестр, який може проходити в країні або за кордоном; багато студентів пишуть свою випускную роботу в тісній співпраці з підприємством; практична спрямованість реалізується під час вивчення всіх курсів дисциплін і на всіх етапах навчання.

Своєрідне співвіднесення програм і дипломів німецьких економістів з іноземними здійснюється у приймальних комісіях університетів Німеччини при розгляді звернень осіб з іноземними дипломами, зокрема, й українськими, щодо їх визнання. Процедура визнання відбувається таким чином – частина дисциплін у дипломі визнається, а його власникові пропонується прискорений курс навчання, який триває 2,5 років. У кожному конкретному випадку звернення професори, яких залучають до приймальної комісії, вирішують, хто з кандидатів відповідає критеріям проекту щодо прискореного навчання, чи можна визнати хоча б 50 відсотків обсягу навчальної програми на підставі вже отриманого диплому. Обов'язковою умовою для майбутніх економістів є знання англійської мови. Крім врахування знань, набутих під час навчання на батьківщині кандидата, оцінюється також наявність практичних навичок: наприклад, чи проходила людина стажування зі спеціальності [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, на основі встановлених відмінностей у підготовці майбутніх економістів з урахуванням позитивного досвіду німецьких університетів розроблено рекомендації для вітчизняних вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців зазначеного профілю.

Рекомендації включають: залучення до розробки навчальних планів і навчальних програм представників підприємств та організацій з метою наближення змісту навчання до потреб як виробництва, так і невиробничого сектора економіки; встановлення в якості вимоги до викладачів фахових дисциплін наявності стажу роботи за однією із економічних професій; збільшення кількості дисциплін за вибором студента та розширити їх перелік для гармонізації потреб ринку і бажань та здібностей студентів; встановлення обов'язкової кількості фахових дисциплін, які повинні вивчатись студентами іноземними мовами, що сприятиме підвищенню якості підготовки фахівців економічного профілю та підвищенню їхньої конкурентоспроможності; запровадження виконання бакалаврського проекту як обов'язкової складової плану підготовки фахівців економічного профілю. Подальші наукові розвідки можуть бути пов'язані з вивченням особливостей диференціації бакалаврських і магістерських програм підготовки майбутніх економістів та напрямів модифікації змісту їхнього навчання.

Література

1. Абашкіна Н. В. Принципи розвитку професійної освіти в Німеччині / Н.В. Абашкіна. – К. : Вища школа, 1998. – 207 с.
2. Ваннер І. Німецький диплом нашвидкуруч / І. Ваннер, О. Перепада. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/87/a-16958023>.
3. Отрощенко Л. С. Особливості організації навчально-виробничої практики майбутніх економістів-міжнародників у вищих школах Німеччини / Л. С. Отрощенко // Проблеми освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євроінтеграції: зб. матеріалів Міжн. науково-практичної конференції / за ред. В. Кременя, Т. Левицького, С. Сисоєвої. – К.: КІМ, 2009. – С. 566-571.

4. Шевчук О.Б. Особливості підготовки майбутніх фахівців фінансово-економічного профілю за кордоном / О.Б.Шевчук // Електронне наукове фахове видання «Науковий вісник Донбасу». – № 3 (23), 2013. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN23/13sobpzk.pdf>

5. Шульга Н.В. Стохастична підготовка майбутніх економістів у навчальних закладах Німеччини / Н.В. Шульга // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2014, № 5 (39). – с.27-39.

REFERENCES

1. Abashkina N. V. Pryncypy rozvytku profesijnoyi osvity v Nimechchyni / N.V. Abashkina. – K. : Vyshha shkola, 1998. – 207 s.

2. Vanner I. Nimeczkyj diplom nashvydkuruch / I. Vanner, O.Perepadya. – [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: <http://www.dw.com/uk/87/a-16958023>.

3. Otroshhenko L. S. Osoblyvosti organizaciyi navchalno-vyrobnychoyi praktyky majbutnix ekonomistiv-mizhnarodnykiv u vyshhyx shkolax Nimechchyny / L. S. Otroshhenko // Problemy osvity u Polshhi ta v Ukrayini v konteksti procesiv globalizaciyi ta yevrointegraciyi: zb. materialiv Mizhn. naukovo-praktychnoyi konferenciyi / za red. V. Kremenya, T. Levyczkogo, S. Sysoyevoyi. – K.: KIM, 2009. – S. 566-571.

4. Shevchuk O.B. Osoblyvosti pidgotovky majbutnix faxivciv finansovo-ekonomichnogo profilyu za kordonom / O.B. Shevchuk // Elektronne naukove faxove vy`dannya «Naukovyj visnyk Donbasu». – № 3 (23), 2013. – [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN23/13sobpzk.pdf>

5. Shulga N.V. Stoxastychna pidgotovka majbutnix ekonomistiv u navchalnyx zakladax Nimechchyny / N.V. Shulga // Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, innovacijni texnologiyi, 2014, № 5 (39). – s.27-39.

TRAINING OF FUTURE ECONOMISTS IN UKRAINE AND GERMANY: GENERAL TRENDS AND DIFFERENCES

A. DZYUBA, post-graduate student, National University of life and Environmental Sciences of Ukraine

Summary. *The article describes the content, methodological and organizational features of professional training of future economists in the universities of Germany and Ukraine. The common features and differences are identified. The general trend are: an increase of practical training in the training programs for bachelors and masters in economics, regulation of conditions of admission for training in economic fields. It is noted that among the requirements for entering the profession in some economic institutions of higher education in Germany a number of skills is provided. Organizational aspects of training specialists in economics primarily are related to the selection of candidates and the terms of their access to education (enrollment). A positive achievements of German educational institutions, other than Ukrainian, are: differentiation of training, dual training program for economists, English-language teaching of professional subjects. When comparing the organizational aspects special attention is paid to dual training programs, which are used in Germany, but absent in domestic universities. Based on the comparison of a number of recommendations is made for implementing them in the studying process of national universities that train specialists in economics. Recommendations include: involvement in the development of curricula and training programs representatives of companies and organi-*

zations to align learning content to the needs of both production and non-production sector; requiring teachers of professional subjects with experience in one of the economic professions; increasing the number of subjects chosen by the student and expand their list for the harmonization of market needs and abilities of students

Key words: *training programs for economists, conditions of admission, practice, master, bachelor*

УДК 37.04

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ВАЛЕОЛОГІЧНІ ЦІННОСТІ»

О. В. ЄРЕСЬКО, здобувач кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і природокористування
України

Анотація. *Стаття присвячена огляду висвітлення в педагогічній літературі поняття «валеологічні цінності», визначенню сутності цього поняття. Робиться припущення, що валеологічні цінності – це цінності, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я людини.*

Ключові слова: *валеологічні цінності, формування здорового способу життя*

Аннотація. *Стаття посвящена краткому обзору освещенія в педагогической литературе формирования понятия «валеологические ценности», определению сущности этого понятия. Делается предположение, что валеологические ценности – это ценности, направленные на сохранение и укрепление здоровья человека.*

Ключевые слова: *валеологические ценности, формирование здорового образа жизни*

Постановка проблеми. Питання формування здорового способу життя у зв'язку із подальшим погіршенням стану здоров'я учнівської молоді отримують чільне місце і в педагогічній науці. Запропонований уперше у 1980 році професором І. І. Брехманом термін «валеологія» поруч із терміном «валеологічні цінності» набувають подальшого поширення у зв'язку із пошуком ефективних шляхів виховання здорового підростаючого покоління як важливої умови оздоровлення суспільства. Саме тому видається важливим провести аналіз висвітлення в педагогічній науковій літературі поняття «валеологічні цінності» та визначити його сутність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поруч із відомими науковцями (В. Кременем, І. Бехом, О. Вишневським, С. Страшком, Т. Бойченко та іншими) питання формування валеологічних цінностей розкриваються й в дослідженнях Т. Воронцової, В. Пономаренка, О. Єжової, Є. Пранової, М. Саїнчука та інших. Аналізу останніх досліджень і публікацій наряду із визначенням сутності поняття «валеологічні цінності» й присвячена ця стаття.

Мета дослідження: визначити поняття «валеологічні цінності».

Методи дослідження: експертної оцінки, теоретичний аналіз і узагальнення даних літературних джерел.

© О. В. Єресько, 2015